

62.453

OSAKA

OSK

62.453

G U L Y Á S P Á L

—

**MISZTIKUS
ÜNNEPI
ASZTAL**

—

BUDAPEST, 1928
KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

MISZTIKUS
ÜNNEPI ASZTAL

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

MISZKUS
JANNA PANNI

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

GULYÁS PÁL

MISZTIKUS
ÜNNEPI ASZTAL

NYOMATOTT BUDAPESTEN, A KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA
350 ÉVES JUBILÁRIS ESZTENDEJÉBEN, 1928.

Országos Széchényi Könyvtár

62453

~~3. 999~~

M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA

I. Nyomt. Növedéknapló

192 8 év. 818 sz.

KIR. M. EGYETEMI NYOMDA, 1928. BUDAPEST, VIII, MÚZEUM-KÖRÚT 6.
(DR. CZAKÓ ELEMÉR.)

A MŰVÉSZ TERVEI

Homály volt, mert az ég színét
eltakarták a lombok.

Csak néha láttam fent a kék
hullámu égkorongot.

Mentem a fák alatt s a fák
szeme szívembe látott:
úgy néztek rám, mint ősapák,
jószívü óriások.

S ebben a templomi setét
csöndben, amelyet éj fed,
itt és ott sárga lámpaként
nagy sárga lombok égtek.

A lég hideg volt és a föld
alattuk kékbe játszott . . .

S a lelkem mély sóhajba tört:
„Mit akarnak e lángok?”

Mentem az úton csüggeteg,
járván e néma estet,
s szemeim a holt levelek
formáin révedeztek.

Olyan művészi volt a rajz,
mint ércbe vésett álom,
s a szél ezer rajzot kavart
keresztül a határon.

Itt és ott sárga lámpaként
nagy sárga lombok égtek,
emetői lámpájaként
a porladó művésznek,
akit egy gondolat a mély
homok csöndjébe vitt,
s a szél táncolva szórja szét
itthagyt terveit.

A FÁK LASSÚ SZIVE

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

EVISZ ÜZEMELTETI A

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

11

A JEGENYEAKÁC TÖVÉBEN

Egy jegenyeakác tövében álltam.
Nagy zizegő akác volt. Tetején
örködött lángsisakkal s lángruhában
az utolsó sugárzó esti fény.

Ilyen akácok zúgnak a regékben ...
Letörtem egy ágát s a levelen
a nyár fogyó tűzénél megidéztem
árnyékod, óh hatalmas szerelem!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

BÜSZKE PÁVA

A kertünkben voltam s a tarka ősze
gondolgattam, hogy íme, nemsokára
alárepül a viruló mezőkre
s kibontja szárnyait, mint büszke páva.

Kibontja szárnyait s az embereknek
bánatában elhervad a szive,
a fák aranyfelhői elperegnék
s az útat őszi harmat fekszi be.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HOLDVILÁGOS ÉJ

Tegnap holdvilágos éj volt
és kinyitottam az ajtóm.
Óh a lelkem mily nehéz volt!
Az akácok szívszakajton

hullatták le sárga lombjuk
romjait a barna földre.
És fölöttük édesanyjuk,
a homály sírt összetörve.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ISMERITEK ANYÁTOKAT?

Ismeritek a lassan elmerülő
Napot, anyánkat, édes jó anyánkat?
Anyánk ő: a bölcsőnkél ő virasztott
és ő melengeti végső tanyánkat.

Midőn egyszer lement és zord homály lett,
ledobtam a nyomára testemet.
Már fent az ormokon hűs szél süvöltött,
de még a föld meleg volt, ábrándos és meleg.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A FÁK LASSÚ SZIVE

Reggel volt. A természet ébredése: —
a fák magasba ringó ágai,
a légben szerteröppenő galambok,
a pókhálók sokszínű csillogása,
a Nap, az ősi Nap folyton növekvő
kohója: — lelkemben egy mondhatatlan
szomorúságnak verte cimbalomját.
Ott ültem a szobámban és a könyvek
prizmáin át forgattam a világot.
Az udvaron édes petúniák
tárták ki lányságuk titokzatos
álmát a láthatatlan szellemeknek.
S az ablakomon át az illatok
hullámverése lelkem ostromolta.
Kimentem az udvarra és az öt
öreg akác mohos tövébe álltam: —
ők látták játszi gyermekévémet
s a balga ifju büszke szárnyverését.
S a szívre gondoltam, az ő nyugodt
lassú szivükre, melynek a mulandó
időben nem hallatszik dobbanása.

ÓLÁLKODÓ HOMÁLY

Lement a Nap már,
de még a láthatáron,
a háztetők felett
— ha felnéztem a fák magas hegyére —
ott reszketett, mint elhagyott gyerek,
a vére.

A rózsák arca még égőpiros volt,
a falra még piros árnyat vetett;
még távoli mély országútakon
ballagott felénk a csillagos bolt;
a rózsák arca még égőpiros volt...
De én már éreztem, hogy ága
fájó sebet szúr
tüskéivel
a föld alól ólálkodó homályba.

A FÖLD SÓHAJA

Erős homály volt és csak itt-ott
sugárzott az elektromos láng.
Mentem az utcán céltalan.
S egy fordulónál a palánk fölött
egy mozdulatlan lomb árnyéka hullt rám.
Úgy vágódott ki ott fölöttem
zöld színe, oly félelmesen,
hogy egészen zavarba jöttem: —
a villany sárga fénye rárezg
a lombra és úgy húzza lelkemet
a zöld anyag közömbös csillogása,
mint egy titokzatos zöld mágnes.
Ott hallgatott a hűvös lomb fölöttem
és én leborultam előtte:
„Óh költők fejedelme, Föld!
Háborgó lelked hogy tudott
ilyet sóhajtani a levegőbe?!“

A NÉMA LOMB

Oly lázasan ragyog a lomb
árnyékos mély szeme!
Oly mély, hogy szinte tántorogva
tekintek már bele.
Mitől ragyog oly lázasan,
talán csak nem beteg?
Ha a lombnak fájdalma van,
ő azt nem mondja meg.

A téglaszín öreg kapunkra
árnyéka rácsapong,
mint egy betévedt denevér,
mely veri a plafont.
Mitől csapong oly nyugtalan,
talán csak nem beteg?
Ha a lombnak fájdalma van,
ő azt nem mondja meg.

APRÓ KIS ÁRNYAK

Már nemsokára itt az éj,
már nemsoká a kémények felett
fog lengeni keselyű-szárnya.
Pedig nyugatról még a Nap
sugárzó csókja rátapad
a háztetőkön át
a földrehajló jázminok hajára.

De már a fák alatt apró kis árnyak
mozognak nyugtalan
s a lombok szárnya őket eltakarja.
Hiába már a Nap aranyt
mosolygó cselvetése,
már nemsoká leszáll az éj hatalma.

A nyugtalan apró kis árnyakat
a lombok úgy takarják, védik,
olyan anyai szeretettel
ölelik lassan dobbanó szivükre,
mint a kottló melengeti csibéit.

AZ ÁGY ÁBRÁNDJAI

Le kellene feküdni már
a csendes ágyba!
Mint egy szelíd fehér hinár
úgy húz magába
az ágy, az én hű álmatag
nyugalmas ágyam.
Édes ábránddal csalogat: —
lehelli lágyan
a délvidék kék partjai
felé hajómat,
hol a pálmák szép arcai
fölém hajolnak.
A párnahéjra festeget
száz tarka felhőt,
száz kéken csillogó eget,
száz kósza szellőt,
zengő vidám madárzenét,
Pán fürge sípját,
a friss kalász lehelletét,
a róna síkját.
A kertünkbe is elvezet,
a régi kertbe,
hol játszi gyermekéveimet
őrzi a cserje,
őrzi az agg cseresznyefa
mosolygó ága
s a tisztalelkű körtefa
fehér virága.

Az ott az én ifjú anyám
szelíd alakja: —
komoly szemmel tekint reám,
lelkem kutatja,
aztán fülembé így beszél,
megsimogatván:
„Ne hozzak egy falat fehér
cipót, fiacskám?”
Erre a fehérén folyó
regei hangra
megkondúl fent egy árnyhozó
fa mély harangja,
megrázkódik lassú szive,
könnyei dőlnek
s piros almával hinti be
a lepedőmet.

Országos Széchényi Könyvtár

TERMŐ ALKOTÁS

Nem vágyom én Itáliába,
a Szent Péter-templom világhírű
kupolája engem nem érdekel . . .
Nem vágyom én már sehová, jó itten,
az Alföld elhagyott zugában,
hol udvarunkon a leányszelíden
földrehajló hallgatag jázminok
csöndjében több isteni hatalom van,
mint abban a csillogó kupolában;
több benne a krisztusi egyszerűség,
alázat, hangtalan szelíd lemondás,
s minden levél hátára rá van írva
az Evangélium hőskölteménye . . .
És eredetibb benne a művészet,
mert mondjátok, ki tud építeni
halandó kézzel termő alkotást?

A NAP VÍGASZTALÓ KEZE

Kint sétálgattam a szabadban,
reggel volt, júliusi reggel,
s az udvarunk tele volt szórva
ezüst olajfalevelekkel,
melyeknek dárdáján itt-ott már látszott
a hervadás viaszjele . . .
Mély szimbolum volt ez a kép,
s miközben kint sétáltam a szabadban,
lehajtott fővel, elgondolkozón:
fejem tetőjén észrevétlenül
egyre jobban melegedett
a néma Nap vigasztaló keze.

SZŐLLŐ KÖZT

I.

TISZTA GYERMEK

Még csak hat óra mult. A Nap
alig szárnyalta túl a fák hegyét.
Kint sétálok a szőlő közt: az úton
még hűvös a homok,
de a futóbab indáján a harmat
mámorosan lángol már szerkesztét.

Egyszer csak zümmögés üt a fülemben
s a halvány babvirág körül
a Nap melengető fényzáporában
egy csillogó kis méh szálldos kerengve
s parányi lelke úgy örül,
ha eltakarja őt a bab virága,
mint a tiszta gyermek,
ha végre eljutott az iskolába.

II.

AZ AKÁCOK SORFALA

Két oldalt az országút mentén
sorfalat állnak az akácok.
Egy-egy akác kiválik a sorukból,
talán hogy jobban lássa a világot.

Én itt nézem őket a levelek közt,
a szőlő zöld levelei között:
mindenik akácfa két-három ölnyi.

S a lombjuk olyan üveges zöld,
hogy hiába bámulom őket,
nem tudja szemem lombjukat betörni.

III.

VÁNDORMADARAK

Ez a homok itt szürke és kezemből
peregve hull ismét a földre vissza.
Közömbösen pereg,
pedig ő a természet néma titka.

Egy-egy szem az újjamra rátapad
és én úgy simogatom őket,
mint elfáradt vándormadarakat,
pedig tudom,
hogy az ő életük erősebb.

IV.

KÉK SZILVÁK

Kint vagyok a gyümölcsös kertben
és nem gondolok semmire,
csak a csöndre, mely mindent áthat.
Megyek a szilvafák alá,
a tamariskabokrot félrehajtva,
és bámulom a kék szilvákat.

Aztán utánuk lendül a karom,
a reszkető ágak felé:
magányos kedvemem így töltöm.
S olyan határtalan boldog vagyok,
úgy örülök elszálló életemnek,
mint minden állat itt a földön.

V.

AZ IRGALMAS FA

Fölöttem a fa néma lombja
reszketve kínálja gyümölcseit.
Reszketve kínálja, mert a szívében
él még a hit,
hogy én is gyermeke vagyok,
az ő szegény, elüldözött fia . . .
Láthatatlan szívében
mély szánalom fakad,
hogy így kell engemet a porban
viszonttalálnia.

VI.

TESTVÉREK

A törzse sok helyen ki van foszolva,
de áll a fa a zöld szőlő között.
Egyik ágán a gyanta sárga méze
csillogón kiütkezött,
másik ágán két-három ért gyümölcs
tekint le rám,
olyan részvétellel, olyan mosolyogva . . .
Testvérek ők és nemsokára
lehullnak a homokba.

VII.

A JÁTÉKOS INDA

Olyan boldogság itt az élet,
pajtásaim a venyigék :
zöld bajszaí víg szüretet ígérnek,
tarka görögtüzet,
mely felgyújtja a homály mély vizét.

Olyan boldogság itt az élet,
végignyúlok a homokon :
a Nap nyomától a homok meleg még
s nézem, amint a drótokon
végigfut a játékos inda,
amerre csak a Nap lemegy . . .
A leveleket magával ragadja
és reszketnek a gyöngé levelek.

VIII.

PARÁNYI NYUGTALAN MOTOR

Egy dongó szállt el gyászkomor zenével
a viruló szöllő között,
felelve búsan mély ábrándjaimra.
Repült az illatos füvek felé,
amelyek már várnak rá valahol,
talán elébe is mennének,
de a természet őket visszavonja.

Egy dongó szállt el gyászkomor zenével,
parányi nyugtalan motor,
a nagy homály hánykolódó paránya.
Utána oly meredek volt a csönd!
Csak az én imbolygó testemnek
árnyékos talpai
ereszkedtek tompán a föld porára.

IX.

REGÉK BOLYONGÓ VÁNDORA

Óh Istenem, milyen jó lenne,
ha egyszer séta közben
itt maradnék a venyigék között,
mint a regék bolyongó vándora,
és aztán egy venyigével több lenne!

A verandán várna édesanyám
gyümölcscsel, vacsorával,
de már hiába várna rám . . .
Kint halkan csókolózna reszkető
levelem a homállyal.

X.

ELPIHENT PILLANGÓK

Kezd hűvösödni már. Az izabella
zöld levelei milyen mozdulatlan
nézik a veranda drótlugasáról,
nyugaton hogy bukik alá a Nap!

Oly mozdulatlanok az izabella
árnyékos zöld levelei,
mint elpihent nagy zöld pillangók,
melyek már többé nem csaponganak.

XI.

ÁBRÁNDJAIM

Óh mondd, van-e valami célja,
hogyan elnézem a csillogó homokban
a venyigék mozgó árnyékait?

Óh mondd, van-e valami célja,
hogyan egy csapongó hófehér pillangó
mélységesen elszomorít?

Óh mondd, van-e célja ábrándjaimnak,
amelyek egy-két óra múlva
ott hevernek a földön elhagyottan,

mint a levél, hogyha a szél lefújja?

XII.

SÜLLYED A VILÁG

Alkony van, testem borzong a homálytól,
mely lassan permetez a szélben.
Rózsásak és lilák a fellegek
s a hold ezüst sarlója mozdulatlan
már ismét ott lebeg
az égbolt szürkülő vizében.

A földön óriási rózsaszínű
árnyékok inganak,
mint óriási rózsaszínű lepkék.
Aztán csöndesen süllyed a világ,
süllyednek az akácok
és süllyednek az illatos füvecskék.

ÁBRÁNDIUM

OSZK

VII.

SÜLLYED A VILÁG

A FÁK PÁLYÁJA

Távol tompán sorakozik az erdő,
alig dereng át zöld színe.
Mindenki vár nyugtalanul,
mindenkinek nyugtalanul
lúktet a szíve.
Csak a gesztenyefák állnak nyugodtan
a pályaudvaron,
mély lombjuk árnyékában némán
trónol a nyugalom.
Csak a gesztenyefák állnak nyugodtan,
pedig az ő szívében is
ott reszket az indulás néma titka.
Pedig nekik is van pályájuk,
amelyen hogyha egyszer elrobognak,
nem térnek többé soha vissza.

FELLEGES MŰVÉSZET

Már nemsoká melengeti a hátam,
mert nemsokára meg fog halni.
Csodálatos lesz a nyugati ég,
olyan szivárványos festmény lesz,
hogy a szívem is bele fog nyilalni.

Óh hogyha én is ilyen szépen
távozhatnék el,
mint ahogy elpihen a Nap sugára!
Óh hogyha én is ennyi fény sugárzó
felleges művészettel
merülhetnék alá
a föld reménytelen porába!

Országos Széchényi Könyvtár

A HALOTT AKÁC

Egy fa meghalt, a többi él:
ne kérdezd, hogy miért.

Kimentem az udvarra és
körülfolyt a sötét.

A csillagok égtek csupán
a fák magas csucsán.

Olyan rejtelmes volt a perc,
valamit ünnepelt.

Templom volt a lét mély homálya,
melynek nincs kupolája.

Ott állt az öt magas akác,
némábban, mint a ház.

Közöttük egy levéltelen
komor volt végtelen.

Nem volt szívében már lehellet,
de mégis állt a többi mellett.

ÉG A KÁLYHA

Ég a kályha, zúgva pattog
az akácfa bent, amely
még tavaly lombot fakasztott
és virágokat nevelt.

Lelke édes illatáért
langyos esti szél epedt
s tőle csurranó pohárt kért
fent a fürge méhsereg.

Rajta folyt az ég a földbe,
mint a víz a kúton át,
s rajta látott fényt a föld, e
titkos alagúton át.

Ég a kályha, zúgva pattog
az akácfa bent, amely
még tavaly némán virasztott
a vidék felhőivel,
melyek ködfalán zizegve
tárt a hűs szél ablakot
s túl az ég csengő üvegje
tisztá kéken áthatott
lombja csillogó határán
lelke nedves éjibe
s benne húnyt el a szivárvány
tört szemének hét színe.

Ég a kályha, zúgva pattog
az akácfa bent, amely
festve van az elviharzott
évek szépségeivel.

Lobban a fa, most ömöl szét
vére, melyben álma volt:
lila láng: ez volt a kék ég!
sárga láng: a sárga hold!
Ülök ágyamon s a fényre
újratámad régi búm:
mennyi kincset szór a szélbe
e bús krematórium!

OSZÉK

Országos Széchényi Könyvtár

Hágyom helye
szijallos

AZ ÉRKEZŐ ÉJ

Leszállt az éj
a házra,
körülfonja
vigyázva
s most csúszik az
ereszről
a háztetőn
keresztül.
Én itt vagyok
az ágyban,
szememben már
homály van,
de hallom fél-
álomban,
amint az éj
ledobban
s a zöldelő
olajfa
alatt megáll
sohajtvá.

A LOMBOK FUNDAMENTUMA

Ahogy az udvaron a fák
nyugodtan állnak helyükön,
mint hallgatag fakír, kinek
szemében nincs már semmi könny:
lelkednek csöndes lombjai
úgy néznek mély szemeden át...
Kár volna háborítani
a lombok fundamentumát!

Nézz ki az ablakon, az ég
rád szórja kristályzaporát!
Egy óriás üveg a lég,
kápráztató varázspohár,
amelyben ember és növény
egy mondhatatlan álmod érez...
Aludj velük te is, szegény,
s ne nyúlj az álmok gyökeréhez!

HEGEDÜSZÓ AZ ERDŐN

Ki hegedül a fákon át,
honnan jön ez a dallam?
Itt a csend szórja mákonyát
s itt fekszik az avarban
a rózsaszínű makk, amely
kettéhasadva várja,
hogy egy kéz fölemelje majd
a lombok távolába.

Mily lágyan süpped az avar,
ha lépek jobbra-balra!
De most egészen megzavar
egy hegedű hatalma!
Itt béke zsong s az ágakon
remegnek pókfonalok . . .
De most a fák között a hang
mint lassu vér szivárog.

Ki hegedül a fákon át,
e dal forrása hol van?
Itt a csend vonja sátorát
fölém a néma lombban.
S míg hallgatom a fák alatt,
e zene honnan árad:
agg törzsükön fényt váltanak
a messze égi tájak.

A BŰVÖLŐ TAVASZ

Mily szép az erdő fénytele lombjai
alatt a fákat költögető tavasz,
míg fent a harkály csőre tompán
koppan a tölgy meredek sudárán!

Ezüstvirágokat havaz a kökény,
úgy tündökölnék mint pici csillagok,
s alatta lassú méltósággal
reszket az ősze feledett avarja.

Hol most a meddő tél hideg oszlopa?
A Nap tüztől égnek a lombtetők,
szemem káprázik, hogyha felnéz . . .
És a kigyúlt galyak énekelnek!

Egy barna felhő elfödi a Napot,
a bokrok arca sűrű homályba fúl,
de nemsoká a dombokon túl
ömlik a fény dagadó folyóként

s felémtart ismét, vágat a fákon át,
egy óriási inga gyanánt lebeg:
s úgy lengnek föl s alá az árnyak,
mint koponyásfejű nagy pillangók!

A Föld, a Nap s a Víz frigye most szövö
a halhatatlanság üde láncait:
most száll ki bűvölő kezéből
párja után repeső madárka,

parányi szárnyát bontogató bogár
egy harmatos fű hajladozó hegyén,
s a fák ködébe visszaringó
gyermeki őz szeme tiszta fénye.

Országos Széchényi Könyvtár

TÜNDÖKLŐ PILLANAT

Úgy hömpölyögnek a napok,
mint a folyók hullámai,
s hiába állják útjukat
a városok kőháza:
átsuhannak a tűzfalon,
előttük nincsen semmi gát
s hamuval hintik be a mély
szemek merengő sugarát.
Áttörik a dús orgona
némán himbáló lombjait
s az orgonák sötétlila
virága elhalványodik . . .
Hulláma győzedelmesen
görget csontot és koponyát,
ő fúta a piramisok
ormára a századok porát!

Úgy hömpölyögnek a napok,
ahogy a zúgó ár szalad,
de engemet nem érdekel,
csak a tündöklő pillanat!
Itt ülök kint az udvaron
és bámulom árnyékos fáit,
melyeknek lengé levelén
a lüktető Nap átvilágít.

BOLDOG MÉLY VILÁG

I.

A VÉR DIADALÚTJA

Voltál-e boldog életedben?
Óh mennyi boldogság lehet!
Boldogság elbámolni hosszan
a kéken ringató eget,
amely alatt egy hallgatag tölgy
lombos sudárát láthatod,
s így szólsz: ki tette azt elébed,
mint mozdulatlan állatot?
Boldogság egy fehér pillangó,
amint a légen átsuhan,
s boldogság a langyos homokra
aranyt szitáló napzuhany . . .
S előtted végtelen menetben,
mint a tenger hullámai,
a boldogságnak elrobognak
hömpölygő állomásai.
A véredből roboz elő mind,
aztán sietve visszaring
a hánykolódó vér ködének
rejtelmes alagútjain.
A vér vonúl most a világra
a Nap tüzésétől ittasan,
lelkében a páfrányok alján
rengő sárkányok röpte van!
Sokáig bújdosott a mélyben
az alvó rétegeken át,
elfojtott lassu szenvedélyben
építve tested templomát.

S ha majd a Nap fáradt korongja
a láthatár karjába dőlt,
a tünt időkről álmodozva
idézd a formáló erőt!
Egyedül olvasok szobámban,
az eszharang kint ringva szól
s füst és láng csap föl a plafonra
a könyvek mágiáiból!
Elhagyott, szűk, komor, hideg lak...
Ott az agg Goethe lebben át
s a csöndesen rezgő sugárban
forгат egy néma koponyát:
nagy Schiller gondolat-edénye,
amelyből elsuhant a lét...
De nem szökik gyászkönnyszemébe,
hanem kitarja a kezét,
arcán az elragadtatásnak
tüzes felhője szárnyal át
s üdvözli a Természet-Isten
formáló principiumát!
Így lelt ismét egymásra két nagy
barát: az élő s porladó,
két messze part közt hídát így vert
e kozmikus találkozó.

II.

TERMŐ REJTELEM

Ki mérte szét a fák sudárát,
a fű dárdája mint terem?
Mielőtt visszahívsz a mélybe,
tárulj ki, termő rejtelem!

Tavaszi volt s engemet az erdő
árnyékába vonzott a dal:
fent surranó madárcsók és lent
rengett a százados avar.
Köröskörül az induló fák
smaragdernyője rámhajolt,
az égen lassu köd derengett,
mely a felhőknek árnya volt.
Smint meghasadt kemény bogárcsók,
ott feküdtek a fák alatt
a rózsaszínű makkok, egy-egy
kibomló életakarát.
Biztosan néztek föl a Napra,
mert már mindegyik fogva volt
s mindnyájan a Földhöz tapadva
itták a gravitációt.

Otthon kettőt cserépbe tettem
— két zúgó tölgynek egy cserép! —
s takarni a hű anyaföldnek
kitéptem langyos kebelét.
Álmukra változó futamban
a nappalok gyémántja szállt
és fekete uszályu árnyak
hozták a nedves éjszakát.
Egy nap, midőn szobámba léptem,
a pillantásom ráesett
az ablakon hagyott cserépre . . .
S nem húzzák úgy a mágnesek
a karcsu tűt, ahogy a lelkem
ragadta most meg egy erő:
mámor fogott el, mint az alvót,
ha hirtelen gyors szárnya nő!

Az ablak nyitva volt s fuvalmat
lengettek át a friss szelek
s két új levél szilárd alakja
táncolt a szűk cserép felett.
Ketten táncoltak egy ütemre,
két vad csapongó lepkeként,
s fölöttük a csalogató Nap
pengette arany hangszerét.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

MISZTIKUS
JATZSA IRENNÉ

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Sokszor elnéztem sétáim alatt
a földet, melyet tiprok lábaimmal;
sokszor elnézem a napsugarat,
amint mosolygva játszik árnyaimmal;
sokszor elnézem a virágokat,
melyekre most még én hajlok le, — s holnap,
ha meghúzzák a zord harangokat,
arcom fölé szelíden ők hajolnak.

Országos Széchényi Könyvtár

VISZONTLÁTÁS

Ki hitte volna, hogy így látom majd viszont?!
Óh iszonyú világ! Óh mélységes iszony!
Tegnap még tág szeme úgy nézett a szemembe,
mint a báránnyelű sugárzó naplemente.
Ott álltam az ágya mellett és csendesen
így suttogtam hozzá: „Pihenj csak, Kedvesem!
Mire a mély földből kibújnak a virágok,
bejárjuk együtt a csirázó zöld világot!”
Tegnap még így szóltam hozzá, és óh ma, óh ma
borzadva nézek a virágos takaróra,
mely csontjai felett elnyúlik könnyeden,
hogy a teremtésnek nem omlik könnye sem.
Óh hogy ez a tarkán nyíló föld mily kegyetlen!
Alig suhant el egy tavasz a friss keresztben,
csak egy rövid tavasz, — s minden kint elfeledtünk!
S az örvénylő világ szépsége száll felettünk.

NAGYAPÁM

Mint a felszántott föld göröngyös mély homokja,
olyan volt homloka: csupa redő, barázda.
Három függőleges vad ránc nézett mogorva
daccal az édesen keringő napsugárra.
A szíve szikla volt, albatroszok tanyája,
ormát a szárnyaló idő moha befedte;
királyi gúla volt, melynek örök homálya
az arany szerelem holttestét rejtegette.
Fakó, kopott haja hegyes szögben futott le
szeméig, mely fáradt sasként meredt magába:
két eltűnő tó volt, melynek vize örökre
beomlik a némán bolyongó Föld porába.

KIRÁNDULÁS

A Dunántúl szelíd, lankás vidékén
bolyongtam egy csapattal szerteszét:
cserkészek voltak, arcukon verőfény,
itták a friss tavasz lehelletét.
Pannonhalma magas monostora
alatt Pázmánd felé hajolt az útunk
s Pázmánd előtt a sírok mostoha
virágai közt lassan átvonúltunk.
Parancsnokunk, a menetből kilépve,
egy fekete sírkő előtt megállt
s — szemében a gondolat esti fénye —
nézte a márványhomlokú halált.
„Gyerünk!” — szólt végre és továbbhaladt.
Az atyja volt a kő alá temetve.
Így hagyja ott hideg medrét a hab,
ha zúgva hömpölyög a tengerekbe.
A dombtető vidáman üdvözölt,
vásárnap volt, szelíd pünkösdi ünnep,
s a dombtetőn a szőlő lenge zöld
lugasa elringatta gyors szívünket.
Az ég mosolygva nézett ránk a tág bolt
futófelhőin át s a telt pohárba,
melyben szilaj rizlingbor gyöngye táncolt,
behullt az édes Nap aranyugára.

CSODÁLATOS ÁLOM

I.

Álmomban sokszor együtt vagy velem!

Pedig a valóságban kikísértem
holttestedet az árnyas temetőbe.
Vad nyári nap volt. És a láthatatlan
szellők orromba csapták kábitó
szagát a mindent felbontó halálnak.

Álmomban sokszor együtt vagy velem!

Pedig ott álltam a sír sárga torka
előtt és néztem a legényeket,
mint süllyeszti alá közömbösen
koporsódat, ezt a magányos gályát,
mely már azóta hangtalan evez
az ismeretlen tengerek ölében.

Álmomban sokszor együtt vagy velem!

II.

Lugasban voltunk édes jó apánkkal:
Te ott ültél szelíden oldalán,
mint árvalányhaj az agg tölgy tövében.
Beszélgettünk s a langyos esti szellő
megrázta a lugas drót-erdejére
kapaszkodó rizling zöld bajszeit.

Tudtam, hogy meghaltál, mégis olyan
természetesnek találtam mosolygó
arcodnak halkan pattanó rózsáit.
Az égboltot tükrözte mély szemed.
S az ébrenlét lidérces cháoszának
elmúlt szivemből minden borzadálya.

VADÁSZ

Pázmádon történt vándorútamon.
Az özvegy papné háza szeretettel
fogadta fáradt testemet magába.
Tudtam, talán többé sohsem fogok
ezen a szép vidéken áthaladni.
S fejem fölött felhő gyanánt borúlt
az elsuhanó élet ünnepélye.
Vadász, a vén házörző eb, sötét
bundájában lassan felém közelgett
s mint régi jó barát gyújtotta meg
okos szemének sárga lámpionját.
Ép írtam, az útról jegyzeteket
csináltam, midőn hozzám dörgölözött.
Az írást csöndesen eltolta és
fekete hű fejét kezemre tette.
Idegenek voltunk, két ismeretlen
vándor, az élet két végső fokán.
De a közös halál testvéri sorsa
bennünket mindörökre egybeláncolt.

MISZTIKUS ÜNNEPI ASZTAL

Az arcán fellegek árnyéka lengett,
hisz gyermekét nemrég vesztette el.
Kezében kapa volt, mellyel a hantot
akarta a gyomoktól tisztogatni.
Ruhája éjfékete volt. Haladtunk
némán a város utcáin keresztül.
S az autók rekedt zaja
összevegyült az út fehér porával.
Én ifju voltam, őt a morzsoló
évek nehéz sora rommá gyötörte,
és sürgető ikáruszi szavamra
csak egy megértő sóhaja szakadt.
A síneken túl nyúlt el a halottak
csendes köztársasága, melynek érc-
szavára elcsitul az ágyudörgés.
A sírt drótrács övezte s udvarában
virágszirmok tárták ki illatos
ábrándjukat a szárnyaló időnek.
Szegény fáradt anyám halkán belépett
a rácsnak ajtaján, mint alvajáró,
kint vonz a földöntúli holdsugár.
Az árvácska barátságos fejét
megsimogatta reszkető kezével,
aztán egy lángoló muskállinak
igazgatá meg véres pántlikáját.
Mintha otthon lett volna, úgy rendezte
a természet szelíd leányait.
Nem tompa sírhalom volt ez neki,
hanem egy misztikus ünnepi asztal,
melynek virágos jósága befödte
a felbomlás rettentő látományát.

A TÁRGYAK ÉBREDÉSE

A függönyön keresztül észrevétlen
nyújtotta be kezét a nyári hajnal
s az álmodó szoba koromsötét
arcát itt-ott szelíden megtörölte.
Felcsillogott a kályha ércsisakja
a sarokban, mint egy páncélbogár;
fölöttem a falak derékszöge
a ködön át lassan kirajzolódott;
és túl a szürkülő homály vizéből
előmerült egy kép szilárd keretje:
árnyékos sírkert volt, amelybe Rembrandt
temette agg Építőmesterét.
Az ágy előtt a székem üdvözölt,
s mint hűséges szolga, vállára velve
tartotta eldobott ruháimat.
Olyan volt már szobám, mint egy aréna,
melyben két gladiátor vívja harcát:
a tűz és a homály . . . Csörömpölés
nélkül suhant a légbe hosszú török.
Ott ültem az ágyamban és szorongva
figyeltem az árnyékok változását
s csupán egy tárgy világított fehéren,
mint sírból visszatérő holt anya:
a szék meghitt ölében szeretettel
ragyogta rám hótiszta néma lelkét
az ing, az én fehér jószágos ingem.

APÁM

Nyár volt. A délutáni ég szeméből
egy csillogó könnycsepp esett,
utána reszkető zápor porozta
a viruló vidékeket.

Az állomásról egy akácos erdőn
keresztül kellett haza tartani,
de beteg voltam, nagybeteg s kesergőn
aléltak el testemnek tagjai.

Apám, az én szakállas zord apám,
a zúgó fák előtt megállt és aztán
széles vállát felém hajlítva így szólt:
„Kapaszkodj csak belém, fiacskám!”

És úgy cipelt a záporon keresztül,
mint gyöngye lombjukat a nagy sudár fák.
Azóta húsz év telt el és én most is
érezem erős szívének dobbanását.

Ki tudja, meddig járok benne végig,
meddig kopog a kő alattam, —
a tarka kő, mely rózsá-kék szemével
megismeri a talpaimat is már,
megismeri ingó árnyékomat
a rajta táncoló napsugarakban?
Ki tudja, hogy meddig szorítja össze
rozsdabarna ajkát a pincegádor?
Ki tudja, hogy az agg hordók szivében
meddig remeg egy csillogó pohár bor?
Ki tudja, meddig tárja szét a szárnyát
az orgonabokor, mely hosszú sorban
a ház előtt a földre rámered,
— a földre, mely örökké fogva tartja —
ki tudja, meddig tárja szét a szárnyát
az orgonabokor,
mint útra készülő madársereg?
Ki tudja, meddig pislog az öreg fal
beomló vakolat-szeme?
S ki tudja, meddig önti a csatorna
a könnyét, mintha könnyem ömlene?

ÜVEGSZEMEK

A víz nyoma a földön megmaradt:
az út, amelyen át a tarka felhők
könnyét magához húzta a kanális.
A víz nyomát nézem most csöndesen,
a homokot vizsgálom, a barázdát,
a vén Föld homlokának száz redőjét,
melyek között apró üvegszemek
csillognak fel reám kíváncsian . . .
Lesik lecsüngő arcom óriás
körongját és mohón fotografálják
elszálló terveim bús szárnyverését.

Országos Széchényi Könyvtár

A KATONA SZEME

Mily ércesen ragyog szeme,
milyen keményen,
mint kardja, melyet lenget a magasban!
Mily ércesen ragyog szeme,
minthogyha ércből volna öntve,
ércből,
melyet a bányák fenekéről
hoznak föl a fel és alá
libegő lassu csillék.
Minthogyha ércből volna öntve,
nem pedig halkan
csobogó misztikus vízből,
amely egy kedvesen piruló
hajadonnak
ringó testében egykor álmódott.

A KATONA SZIVE

Óh katonal
Hogyha kevélyen elvonúlsz előttem
és csattog a sárga keramit
döngő lépteid alatt, —
én mindig arra gondolok,
hogy milyen szomorú
kalitka a te domború melled,
milyen szomorú érckalitka,
melynek páncéljai között
ott röpköd tétován
puha piros szived,
ez a zengő madár,
melyet édes jó anyád
fehér kezéből
egykor ezer reménnyel elbocsátott:

Országos Széchényi Könyvtár

SZIVEMTŐL A LOMBOKIG

Egyszer az úton séta közben
egy fának csüngött rám a lombja.
Úgy nézett rám, olyan egyszerűen,
mint régi jó barát szeme,
minthogyha mindig látott volna.
Csupán egy-két méterre csüngött
a lomb ott fent magába,
de én tudtam, hogy ez a föld
legnagyobb hazugsága.
És egész úton az gyötört,
azt számígtattam untalan
— mint mérnök, ki elgondolkozik —:
milyen hosszú országút vezetne
szivemtől a lombokig?

LECSÜNGŐ ÁRNYAS INDA

Egy lomb csüngött fejem fölött,
egy néma lomb.

S szivemben halkan átrepült,
mint egy halálfejű pillangó,
a borzalom.

Az járt szivemben untalan,
hogy egyszer ily nagy árnyas inda
csüng majd alá közömbösen
a csontjaimra.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Előrejelzés a kötetekről

Indoklások

Előrejelzés a kötetekről

Előrejelzés a kötetekről

Előrejelzés a kötetekről

Előrejelzés a kötetekről

Előrejelzés a kötetekről

AZ ÁRVA UDVAR

Kinyitották a téglaszínü
öreg kapunkat
s az udvarunk most olyan árva!
Illatos virágágyai
ijedten párolognak
a fürkésző tekintetü
utca sok ismeretlen ablakára.

Milyen jó az örökdő zárt falak közt
a vadszöllő lecsüngő
árnyékos indái alatt
a kertiszék csíkos vásznára dölve
nézni magányosan a kémény
felszálló lenge füstjét,
amint eloszlik
a láthatatlan arcu levegőbe!

Kinyitották a téglaszínü
öreg kapunkat
s az udvarunk most olyan árva!
Oly elhagyott, mint egy holt hajadon
felbontott néma teste,
melyet közömbösen letettek
a boncterem hűs márványasztalára.

A FÖLD MILLIÓ TORKA

Ott csüngött fent a fán a meggy
sötétpiros komoly gyümölcse.
Zöld volt a lomb, zöld levelek
hintettek árnyékot a földre,
hintettek árnyékot fejemre,
midőn a lomb alatt megálltam,
mely lassan reszketett a naplemente
utolsó vérző sugarában.

Ott csüngött fent a fán a meggy
sötétpiros komoly gyümölcse.
„Gyümölcs, ember, mind egyremegy!“ —
gondoltam s lenéztem a földre,
mely barna volt és millió
hideg torkát némán kitárta
és húzta, húzta elfutó
lehelletem le a homályba.

A POR HATALMA

Úgy simogattam, olyan néma
részvétellel fekete hajad
szálakra bontott csillogó anyagját.
Úgy sajnáltalak, amint révedezve
ott feküdtél a díványon előttem,
s olyan céltalan volt az élet,
midőn alámerült két tág szemed,
az álom mély ködébe szóttan.

Olyan céltalan volt az élet,
midőn befödtem
aléló termeted
két nesztelen hullámzó tiszta halmát.
Éreztem a márványszobor-
szépség halottfehéren
ringó vonalai mögött
rejtőzködő közömbös por hatalmát.

LÁMPA A PÁLYAUDVARON

Óh lámpa, hányszor láttad arcomat,
mikor még gyermek voltam
és ifju szívem telve volt reménnyel!
Akkor itt sokszor elbolyongtam
és néztem a csillogó síneket,
melyeknek acélkarjain keresztül
az őszi szél játszott a holt levéllel.

Óh lámpa, hányszor láttad arcomat,
hányszor tekintetted reám
a magasból jóságos sárga lánggal!
És lelked nyugtalan tüze
megértette ábrándomat,
hiszen mindaketten lobogva
birkóztunk a reánkfúvó homállyal!

Országos Széchényi Könyvtár

ACÉLSINEK

Óh nő, testednek gyönyörű
vonalai többé nem érdekelnek!
Oly távol vagy már életemtől,
mint a búcsúzó nyári felleg.
Valamikor reszkettem én is,
mint reszket a mérhetetlen homály,
ha a reflektor fénye megzavarja.
Most már olyan nyugodt vagyok,
mint a gyászkomor acélsinek
távolba csillogó két néma karja.

OSZK

Országos Széchenyi Könyvtár

FEHÉR VITORLAVÁSZON

Bementem a szobába és elém jött
mosolygó arccal, csillogó jóssággal
szemében, az én édes jó anyám.
Mosolygó volt az arca, régi-régi
ismerősöm volt ő nekem,
olyan ismerősöm volt, mint a pór
a fának, mint a hús hegyi patak
a víg ezüst halacsckának . . . De mégis,
hiába volt ő jó anyám,
mosolygó arca nem csitítja már el
többé az én kiáltozásomat!
S hiába simogatja hervadó
fehér kezével néma homlokom:
már csak árnyék e kéz, a fénysugárzó
gyermekévek lengő fantomja, mely
oly végtelen távolból integet
felém már, mint a távozó hajók
lengő fehér vitorlavásznai.

Az úton egy szép gyászruhás leányt
 láttam mellettem halkán elsuhanni.
 Fekete fátyola egy régi dalt
 idézett lázasan verő szivembe.
 Tavasz volt és én oly szomoruan
 néztem arra a fekete ruhára.
 Körülöttem a fák zöld lombjukat
 virágosan emelték a magasba,
 hogy az aranysugáru Nap királlyá
 koronázza őket, termő királlyá.
 És így szóltam: mikor a fák örülnek,
 mikor a napsugár végigkacag
 az emberéleten, mit akar ez
 a szomorú gyászfátyolos leány
 reménytelen fekete köntösében?
 Hisz hófehér bőre alatt a vér
 olyan pirosan lángol, mint a Föld
 diadallal nyíló pipacsmezői!

A MAGVETŐ

Szemében kék sugár volt,
ezt a sugárt nem tudom elfeledni,
hiszen apám volt.
Sokszor töprengtem rajta:
mi közöm énnekem apámhoz? ...
Nemsoká eltemetnek,
de még szivembe mindig visszatérnek
ezek a régi furcsa álmok.

Egyszer megálltam csendesen előtte
és hangtalan egymásra néztünk.
Olyan rejtelmes pillanat volt:
sajnáltuk egymást kölcsönös
mély részvétellel
s elgondoltuk magunkban mindaketten
a szenvedésünk.
S én nem vádoltam őt,
csak néztem kék szeme felé előre . . .
Így nézhet a zizegő ért kalász
a magvetőre.

PRÉSELT VIRÁGOK

Ballagtam a homályban és a lámpa
nyugtalanul csalogatta a lelkem,
mely ott feküdt némán bezárva
testemben, e magányos síri kertben.
Árnyékom úgy hánykolódott körültem,
mint egy nagy denevér,
s a magasban kis szentjánosbogárka
gyanánt ringtak a csillagok
a homály tetején . . .

S egyszer csak egy ember
lebbent ki a homályból
és mellettem nesztelen elsuhant:
oly nesztelen suhant el, mintha
elnyelte volna őt az alkonyat . . .
És akkor én két reszkető kezemmel
végigtapogattam a csontomat.

Oly nesztelen suhant az éjbe, mintha
nem lett volna külön fájdalma, álma,
csupán úgy hullt ki a megnyílt homályból,
mint az emlékkönyvek préselt virága.

EMBERI GYÁSZ

Egy zászlót lengetett a szél
az épület magas oromján.
Felhőtlen volt az őszi ég
és tiszta kék vizében
ott hánykolódott a zászló mogorván.

De aztán jött az alkony
és szürke lett az óriási égbolt,
mint egy sötétedő gigász,
amelynek mély ködében
fent lassan elmerült
a parányi emberi gyász.

ALAGÚT

Széles raglánom mint a katonák
köpenye, úgy lebegett rajtam.
Siettem az esti utcán előre
s összeszorítottam az ajkam,
a kezem ökölbe szorult,
nem volt szívemben gondtalan öröm:
siettem a fagyos kövön előre,
vittem szívemben és agyamban
bizonytalan áramköröm.

Egy-egy ház olajfestékes falán
némán táncolt az ívlámpák világa
s imbolygó nagy ködök
ereszkedtek lassan az őszi fákra,
melyeken nem volt már levél,
a hánykolódó szél mindet lefűtta . . .
Aztán egy elhagyott utcába
úgy fordultam be hirtelen,
mint a vonat a sötét alagútba.

ŐSZI ESŐ

Sokszor láttam az utcán: ballagott
a villamos felé
és úgy forgatta mint egy bús komondor
két gömbölyű szemét,
melynek homályát némán törte át
a gondolat sugárzó fájdalomja . . .
Olyan volt mint egy fáradt óriás,
aki közömbösen belétörődött
az emberi társadalomba.
Hátán összekulcsolt erős kezekkel
így ballagott a köves úton át
s én elbámultam tág szemekkel
testének furcsa mechanizmusát,
amely egyszerre csak megállt
és hófehér szoborrá változott
és két nap mulva már
rápergett a feledtető homok.
Itt hagyta síró gyermekét,
itt hagyta ingeit, ruháit,
testvére lett a halk őszi esőnek,
amely csak hull, hull és semmit sem áhit.

Meghalt és eltemették . . .
Levitte a betegség
a föld alagútjába, hol
pihenőre hajol.
Ő már csak a múlt,
de szeme lelkemben virúl:
fáradt nefelejts-
szeme bánatja megejt.
Látom a kötornácon, amint
fáradtan utánam int:
pihenne már, végtelen fáradt,
olyan mint este a nádak,
melyek lehajolnak a tóra és
betakarja őket az éj.

A KEMÉNY DALNOK SZEME

... hazám uralkodója, Oedipus,

ki jöttél és föloldtad Kadmos városát
a Kemény Dalnok harácsától, ..."

(Sophokles-Babits: Oedipus Király.)

Gyötör a gyermek szeme is már,
a tágranyílt gyermeki friss szem...
Sokszor úgy rémlik, hogy ilyen volt
ama híres thébai Szfinksz-szem:
az oroszlántestű Szárnyas Leány
ily tágranyílt, csodálkozó szemekkel
tekinthetett az est ingó falán át,
miközben a zengő mélység felett
ős Kadmos bújdosó fiának
harsányan eldalolta
utolsó végzetes talányát.

Országos Széchényi Könyvtár

KOMOR FORGÁS

Eljött az újév: arcát hó takarja
s az emberek — imbolygó néma pontok —
ide-oda futkosnak a havon;
eljött az újév gördülő hatalma
s kódében millió új fájdalom.

Hiába épited a vak talajra
bástyáidat: az óra kettyenése
nem hagy nyugodni ott sem és komor
forgás lesz holtod is, mert így akarja
a Föld, amelybe véred visszafoly.

INDULÓ HÓ

Bezárta lelkem templomát
a fákat altató homály
és most nem zeng belőle dallam.
Az ablak csillogó szemén
derengő naplementi fény
némán tükrözteti nyugalmam.

Odakint most olvad a hó,
a szép fehér hótakaró
odakint most csöndesen olvad.
Az ég hatalmas nem ragyog
s az induló hódarabok
mint lassu csigák bandukolnak.

A KÖZELGŐ TAVASZ

Már nemsoká itt a tavasz
és elmerül a hó,
az erdő zöld lombot fakaszt
a dermedt háncs alól.
Fölnyitja a friss lóhere
csodálkozó szemét,
de még árnyékkal vonja be
a földalatti lét.
A Nap tüze lobogva hull
a puszta légen át
s a Föld tőle megittasul
mint részeg arzenál.
Vulkánja füstbe s lángba tör,
mint agy, mely elborúlt:
rém lesz a Föld s most szüli föl
a vért s a háborút.
Hálót feszít a pók s amíg
keresztje tündököl,
méregbe mártja fogait:
meghal, aki nem öl.
Az erdők halk sétányain
látod a párokat:
édes csókokkal áldja mind
a napsugárokat.
Az ábrándok órája ez,
most nyíl a szerelem,
mely mély felhőkön révedez
és csontvázat terem.

PARTOK FELETT

Kerüld a mély hinárost
s keresd a szép virágot,
mely a partok felett
ártatlanúl nevet.
A csontokat kerüld el,
hallgass a hegedűddel,
s a múltak rétegét
ásód ne túrja szét.
A szóval gondtalan játssz,
mert másképp hontalan jársz,
mint a vak Oedipus!
S óh gyöngye lélek, fuss
a föld hideg szemétől,
talányos éjjelétől,
mely a thébai Szűz
gyilkos dalába őrít!
Eredj a zöld mezőre,
ahol majd friss erőre
derít a tiszta lét,
a tarka hímű rét.
S közelg az alkonyóra,
ne légy gondolkozó, ha
befogja a setét
a távlatok szemét!

INASOK

Ahogy az eb rágja a csontot,
úgy feküsznek neki a könyvnek;
ruhájuk piszkos, szertebontott,
szemükben mégse látni könnyet.
Inasok ők, a mostoha
uccák vidám gyermekei,
szivüket ütheti a sors
kegyetlen ostora,
ügyet se vetnek ők neki!

Az egyik rézvörös hajával
olyan, mint égő szalmaboglya;
a másik néz a légen által
mágikus szemekkel lobogva.

Az egyiknek az apja ment el,
a másikat otthagya anyja,
de nem törődnek ők ilyennel:
kalandra vágnak ők, kalandra!

Úgy mennek az uccán tolongva,
mint féktelen bacchusi tábor,
meg vannak mind mámorosodva
az ifjúság arany borától.

Rongyosak és durvák s füttyölve
vágnek neki az esti szélnek
s úgy hullnak majd vissza a földbe,
hogy egy fütty volt nekik az élet.
Inasok ők, a mostoha
uccák vidám gyermekei,
szivüket ütheti a sors
kegyetlen ostora,
ügyet se vetnek ők neki!

MÁGNES

Nem értettétek meg dalom,
árván maradtam, mint a lomb,
amely fölött a levegőnek
láthatatlan várai nőnek.

Így jártam én szét, bujdosó,
ajkaimon lengett a szó,
a lélek csillogó uszálya, —
s ti mégsem kaptatok utána.

Elővettem egy néma fát,
kibontottam az anyagát
és bűvölő igéket súgva
beléhajoltam, mint a kútba.

Habár egy egyszerű fa volt,
de benne tündökölt a Hold!
Tinéktek mégis, óh sivár had,
nem volt egyéb, csak puszta vázlat!

Lelkemből mély sóhaj fakadt
s megmutattam az útat
s az altató nagy szürkületben
egy porszemet kezemre tettem.

Ott állt a föld hallgatagon
alant, mint induló malom!
S láttam, hogy arcotokra ráles,
ahogy a tűt nézi a mágnes.

A TISZTA ÉLET
GYÖNGYEI

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Magyar Könyvtári Társulás

1052 Budapest, Széchenyi u. 6-8.

Telefon: 311-1234, 311-1235

Árnyékos helyen, szellőztetés nélkül

szigorúan tilos dohányozni!

Értékes könyvek, iratok, képek

és egyéb tárgyak, valamint

székények és egyéb tárgyak

ELSUHANÓ FELHŐ

A kis szobán vígan repül keresztül
az áprilisi hajnal kék futára
s az ébresztőóra halk ketyyenése
a feneketlen csend sírján fakad.
A kocsiban, fehér párnák között,
fekszik édes álomban kis leányom,
s két gyöngye karját védő szárny gyanánt
emeli a fenyegető plafonra,
a háztető gerendái felé
s a gerendák felett az ismeretlen
égbolt némán ásító csarnokára.
A teste mily mámorosan piheg!
Micsoda földöntúli puhaság!
Minthogyha lágy felhőt érintne ajkam,
mikor fehér arcát megcsókolom.
Mintha tűnő felhőt csókolna ajkam...
De hiszen felhő ő: az életnek
elsuhanó futófelhője, melyet
nem láthatok viszont többé soha!
A szeme is felhő: kékszínű felhő,
az ajka is felhő: hajnali felhő,
a keze is felhő: változata
az ifjuságom tarka fellegének.

MADÁRÖRÖM

Az asztalon pereg a gyűrű,
úgy villog, mint a Nap arany szeme.
A feleségem pergeti,
hogy gyönyörködjék benne gyermeke,
ki kék szemével
úgy nézi, mint egy lángoló csodát...
Csupán hat hónapos még,
s piros szive nem nagyobb, mint a gyűrű,
mely vígan perdül az asztalon át.
Ki tudja, hogy szívében ő mit érez,
mikor olyan parányi a szive?
Madáröröm talán ez,
csengő madáröröm,
mint ahogy örül a fülemile.
Madáröröm talán ez,
melynek mélyén halál rezg
és halkán fordul át sirásba: —
mint a csillogó madárszemek
tükrében észrevétlenül
egyszer csak átlebeg
a feneketlen égbolt kék hinára.

A TISZTA ÉLET GYÖNGYEI

Piciny szájából úgy bugyog elő
a lassu sírás,
mint szikla mélyéből a friss patak.
Óh ez nem fájdalom már,
hanem egy napsütötte tiszta csermely,
melyben halak úszkálnak,
apró ezüst halak.
Mikor én ezt a sírást hallom,
szemeim víg hajnalfényben rezegnek.
Óh szent ártatlanság!
Ha ő most tudná,
hogy nem sírás ez,
hogy ő most nem sír,
hanem parányi
báránylehelletű szájából
apró kis gyöngyök:
a tiszta élet gyöngyei peregnek!

VIRÁGOK A DOMBOLDALON

Ha fölébred, milyen keservesen sír
és rögtön milyen megleégedett,
ha szívja gyűszűnyi piros ajkával
a hófehér tejet!
Ilyenkor kék szemét némán behúnyja
és úgy kapaszkodik
parányi reszkető kezével
a csöndesen hullámzó anyahúsba.
Olyan boldog lehet ő most már,
hogy nincsen arra fogalom.
Azt a boldog nyugalmat óh mi már
régóta elfeledtük...
Olyan boldog lehet ő most már,
mint a virágok a domboldalon.

KÉT ÉVVEL EZELEŐTT

Hogy lelkesül a tárgyakért, a színek
hogy vonzzák! A szék jelentéktelen
kis gömbje mily elérhetetlenül
ragyog apró szemébe! Hogyha nézem
derős kis arcát, szinte érthetetlen
ez a mosoly, hiszen két esztendővel
ezeleőt még milyen határtalan
komor volt élete, midőn
a Föld ezer homokszemében
aludta végtelen nagy szenderét, —
és nem volt ágyú, mely ezt a nyugalmat
megrázza, nem tudtak a háború
orkánjai alásüvölteni
álmai mélységébe, melyet ásó
fel nem téphet, mert a nemlét borongó
szelleme eltakarta néma álmát.

Országos Széchényi Könyvtár

TAVASZI IBOLYA

Közel lopóztam kocsijához
s hallgattam nesztelen lehelletét.
Nem volt mellette senki,
egyedül álmodott a kis szobában,
csak egy jóságos dajka
ringatta halkán kocsiját:
a sötét.

Csak a sötét ringatta kocsiját
és ő szelíden álmodott
a nemlét altató dalánál.
Óh, hogyha azt az édes álmot
kis kosárba szedhetném,
óh az az álom illatosabb volna
a legelső tavaszi ibolyánál!

Országos Széchényi Könyvtár

AZ ELSŐ ANYA

Minek születted, drága kisleányom,
szegény kis gögicsélő áldozat?
Minek születted, árva rózsabimbó?
Minek hagytad ott a magányos
homok melengető homályát?
Hiába van most édes jó anyád,
mégis az volt legjobb, a régi . . .
S egyszer majd még sűrű könnyhullatások
között, mély fájdalommal
vissza fogsz az első anyához térni.

KEZDŐ ÁRVÁCSKA

Felültem az ágamban és
hátamra világít a reggel,
minden olyan ezüstfehér,
minthogyha tele volna szórva
szállongó ezüstlevelekkel.
Csak itt-ott ég egy sárga folt
a szekrény barna politúrján . . .
S úgy nézem e fényriadót,
ágamban csöndesen kinyúlván.
A kályha lobbanó tűzének
oly meghittén hull rám a fénye,
mintha az én szivemben is
ugyanaz a piros tűz égne . . .
Most kislányom libeg elém
a fények táncoló hadából,
nefelejtskék vidám szemén
ott reszket a tavaszi mámor.
Olyan vígan lebegteti
kis fehércsíkos kék ruháját,
mint egy kezdő árvácska, mely
csak nemrég törte át a Föld homályát.

KARÁCSONYI AJÁNDÉK

Itt játszik előttem lelkem
gyermeke s rám tekint:
így forgatja az erdő
madara kis szemeit,
míg eltakarja lehajló
karjával a lombos ág . . .
Így repdesnek a mosolygó
kék tón a kis kacsák.

Skárlátpiros szájában
négy apró gyöngy ragyog:
ilyet hoznak karácsony
örömére az angyalok . . .
Ilyen fehérén hull a hó,
ha a zöld fű eloson,
s ilyen fehérén lesz takaró
a néma hantokon.

A VARÁZSLÓ

Ez az én kis gyerekem
és el se mondhatom,
hogy mint szeretem . . .
Két gyöngye karja
az én szivemből nőtt ki,
ebbe a véres talajba
szórta be valaki magját,
mellyel előidéztem
a pillanatját.
Varázslója vagyok én,
enyém ez a karcsu forma,
nélkülem az egész
összeomolna.
Hiába táplálják a
növények halk ereit,
hiába tartja kezében
édesanyja kis kezeit: —
olyanná válna egyszerre
mint egy bús ferde atom,
ha hirtelen kivonnám
belőle varázslatom.

MÉZ

Mily jó, ha este kanalamról
lassan a tányérra csorog
a sárga méz, az illatos méz,
mint csillogó aranyborok!
A lámpa ég és az agyamban
nincs őrlő gondolatom,
a kanalat tartom kezemben
és csorgatom, csak csorgatom . . .
Kezem magasra emelem fel,
hol már a fénnel a homály
hánykolódik, és úgy tűnődöm:
milyen nemes aranyfonál!
Mellettem játszik kisleányom,
alig ér fel a térdemig:
a zúgó tölgyek erdejében
a vadárvácska így virít!
A lámpa ég és a szivemben
most minden csupa fény s derű . . .
Mily jó a méz csillogó fonálánál
feledni, ami gyász és keserű!

EDDIG NÖVÉNY VOLT

Olyan gyöngé még a csontja,
hogy megfogni sem merem!
Hogyha a tavasz kibontja
kék egét, ily fű terem
kint a tág mezők ölében,
mely virággal ünnepel,
hogyha néma lepkeképen
messzeszáll a hólepel.

Most tanúl csak járni s félve
tárja szét fehér kezét,
mint aki a pincemélybe
botlik, hol cseng a setét . . .
Még csak most tanulgat járni
és ha elbukik hanyatt,
oly frissen koppan parányi
koponyája, mint a makk.

Aztán ismét talpra állván,
gyöngé csontja úgy remeg!
Szemem olyan, mint szivárvány:
sírok is, meg nevetek.
Most tanúl csak járni, eddig
fű volt, gondtalan növény . . .
Most bolyonghat, merre tetszik,
és merenghet börtönén.

HÚZD A KÚTAT!

Húzd a kútat és idézd föl
bátran tiszta szellemét,
hadd merüljön fel a mélyből,
hol aludta szenderét!
Csillogjon ezüstruhája,
hömpölyöggjön szabadon,
hadd derüljön ritmusán a
csillagoltó fájdalom!

Halld, mint cseng az asztalunkon
a pohár, mily gondtalan:
ily vidáman zeng falunkon
a friss hajnali harang!
Szögletén a Nap szerelme
tarka ívben ráhajol . . .
Boldog a pohár, amelybe
a kút tiszta lelke foly!

Húzd a kútat s szabadítsd meg
gyorsan tiszta szellemét,
izmodat bátran feszítsd meg:
fojtogatja a setét!
Lent bolyong árván bezárva,
nézi börtöne falát
s mint regék tündérleánya
bontogatja lágy haját.

Nézd, a telt pohárt kacagva
festi kékre a sugár:
fogd fel és emeld magasra,
mint a gyöngyöt a buvár!
Ne felejtsd, te is a mélyből
jöttél, és ha szent a lét:
húzd a kútat és idézd föl
bátran tiszta szellemét!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

KIÁLTÁSOK

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

KIÁLTÁSOK

Óh ne kiálts! A kiáltásod
nem nyugszik el soha, soha!
Hanem betölti a világot,
mint az enyészet tábora.
Sírásod fennakad a fákba,
mint egy vágató Absolon,
s idegenül csüng a homályba.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ÓH SEGÍTS MEG!

Á függőnyt felhúztam s az ablakon keresztül
egy gyöngye bodzafa tekint be a szobámba.
Akárki vagy, óh én imádlak gyökerestül,
Te vagy az Istenem, Te vagy hitem világa!
Óh gyöngye bodzafa, aki a barna Földbe,
rettenetes anyánkba, takartad néma álmod:
óh egy szegény költő borult le most elődbe,
egy tisztaszívü gyermek, akit megölt az álnok
világu nagyvilág, és most homályra vágyik,
földalatti homályra, puhára, altatóra,
melynek széles vize elnyúlik a halálig
és nem veszi szívünk mély titkát vallatóra!

NYUGTALANSÁG

Ez a tégl sötétebb, mint a másik.
Ez a dudva legyőzi ott a társát.
Ez az üres sírbolt prédára ásit
és nézi a felhők sebes futását.

Oly nyugtalan vagyok, mint az örökké
ingó magas akácok koronája!
Mi leng köröttem, óh milyen örök szél,
hogyan gondolatom szüntelen dobálja?

ÓH SZABADÍTSÁTOK KI VÉREMET!

Ezt nem lehet tovább kibírni,
ezt már kibírni nem lehet!
Taglózzatok le, mint egy rogyyanó
térdű tinót, mely fényes tág szemekkel
nézi az elsuhanó felleget!
Szúrjatok keresztül és csorgassátok
a föld hideg torkába véremet!
A véremet, mely most még bent bolyong
a test tárnájában, a kék erek
labirintusában... a lázadó
véremet ontsátok ki, hadd pusztúljon
ki a természetből egy nagy gyerek!
Ha hiszitek a Zenitet és Nadirt, —
óh szabadítsátok ki véremet,
mely létován bolyong
a test homályos labirintusában
és egész napja könny és bűnhődés,
pedig maga sem tudja, mit csinált, —
csak az aranyszemű Nap számkiűzte,
mint egy bukott királyt!

A FESTŐ TÁJAI

A termetére már alig emlékszem,
talán magas volt.
Csak hangja zeng még mostan is felém:
a hangja mély volt
s mögötte egy alaktalan
vad szenvedély volt.
Ott árulta a képeit
az iskola homályos folyosóján.
A fal mellé voltak letéve
a képek:
valami kék sugárban csillogó
vidékek.
Ott árulta a képeit,
valakinek kínálta,
de nem a képről
folyt öt perc múlva a beszélgetés,
hanem a szomorú megélhetésről.
S miközben sóhajtozva így rebegte
alázatos imáját: „Vedd meg!...” —
azokra a vidékekre gondoltam,
melyek festetlenül
az én lelkem vásznán lebegnek.
Minek a vászon, az ecset,
minek a szín, minek az álom?
Hisz végre minden úgyis elpereg
potomáron.

ÓH HOL AKADNA BÁNYÁSZ?

Soha-soha nem fogom látni többé
csillogó víg szemét!
Nem fogom többé látni, mert
bányában van elrejtve csillogó
vidám szeme
s a bánya mérhetetlen és setét.
Setét a bánya, s óh,
ha most a sír torkából feketén
váratlanul feltántorogna
üres szemgödörrel, rimáncodón,
hogy adják vissza csillogó szemét,
mert ismét látni, látni, látni vágyik
a lombokat és a kéményeket...
Ha most váratlanul feltántorogna
s összekulcsolná csontkezét: —
óh hol akadna bányász,
aki lemenne érte?
És hol akadna csille, mely
ezt a kihullt követ napfényre hozza?

HIÁBA MINDEN HANGULAT!

Hiába minden hangulat: —
a barack rózsaszín virága,
a földrehajló néma jázminok,
a napsugár csengő tallérjai: —
hiába minden hangulat, hiába!

Szegény fiú, mondd, mit akarsz?
Nem látod-e sötéten ingó
árnyékkodat a föld porában?
Nem látod-e ingó árnyékkodat
a rózsafelhőt úsztató
dalos tavasz sugárzó mámorában?
Nem látod-e ingó árnyékkodat
és nem kiáltsz-e így reája
nagy fennszóval:
„Árnyék, az aszfalt sárga keramitján,
óh mondd, mit tántorogsz előre?
Mit forgolódol szüntelen
az én imbolygó talpaim körül,
előre-hátra,
mint egy bolondos óramutató,
mely fittyet hány a szárnyaló időre?!“

HAJNALI GYÁSZINDULÓ

Óh mondd, a lelked mért nem szendereg?
Mikor az álom
lehajló mély eperfalombja
ott csüng fejed felett?
Hajnal van, félhomály,
s a Nap teje a függönyön keresztül
csak oly vékonyan szivárog,
mint a fekete márvány
sírkő komor lapján a kék erek.

Óh mondd, a lelked mért nem szendereg?
Mikor ágyad felett
ott csüng az álom
lehajló mély eperfalombja
és árnyékával lágyan eltakar?
Ábrándozó fiú,
óh mondd, a lelked mért nem szendereg?
Vagy lelked tán zenét,
gyászindulót,
zengő gyászindulót akar?

ÓH BALGA ARCHIMÉDES!

Hagyd most a fák ingó árnyékait,
hadd mozogjanak ők magukban,
hadd játsszanak ők egyedül
a földdel!
Hagyd most a fák ingó árnyékait
s a lantodat,
a lantodat ragadd magasba s törd el!
Törd el a lantodat s a reszkető
zengő idegeket szakítsd le róla
és vágd a fák közé, hisz messziről
— nem hallod? — már zúg,
már zúg a katonák vad riadója!

El fognak taposni, ábrándozó
fiú, s az örült csataszekerek
küllői láthatatlanul forognak
ábrándod roncsai felett!
Az országút szivedből lesz kirakva
és száguldó közömbös motorok
fölötte mély gyászindulót zenélnek . . .
Hagyd most a fák ingó árnyékait!
S a természet zengő varázskörét
— óh balga Archimédes! —
tipord el és hajítsd a szélnek!
Hagyd most a fák ingó árnyékait!
Ábrándozó fiú,
jönnek a katonák!
Már zúg a kürt!
S mit ér a lélek most,
óh mondd, hogy most mit ér a lélek?

IDEGEN VILÁG

Nem volt abban semmi tragédia,
csak borzalom,
midőn a konyhába beléptem
s megláttam a falon
egy csillogó páncélu bogarat: —
reszkető hosszú csápja
a hirtelen fellobbanó
villany hideg fényére rátapadt
s idegesen
kereste az utat előre-hátra.

Nem volt abban semmi tragédia,
csak borzalom,
midőn kétségbeesett szökkenéssel
kereste az utat a nedves
salétromos falon,
kereste a nyílást, amelyen át
megmenthet valamit:
valami néma dobbanás
parancsszavára gyorsuló zenét,
megmentheti parányi teste
árnyékos birodalmában
a halkán táguló tüdő
fantasztikus lehelletét.

Nem volt abban semmi tragédia,
midőn az óriási talp alatt
a homály bújkáló fia
ott recsegett hanyatt

összezúzott szívvel, amelyen át
megszűnt a lét elektromos futása . . .
S nem volt abban semmi tragédia,
midőn a vas személtapát
hegyéről ezt az összetört
idegen világot
egy idegen világ
undorodva
kidobta a zizegő éjszakába.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HOVÁ LETT KRISZTUS VÉRE?

„Hanem egy a vitézek közül dár-
dával megöklelé az ő oldalát és
mindjárt jöve ki belőle vér és víz.”
(János ev XIX 34.)

Mikor beléverte a római
hegyes dárdáját és kijött a hátán
a zord acél, maga előtt taszítva
a szív piros cafatjait;
mikor megszűnt a dobbanás
és folyt a vér:
óh mondd, az Istenért, —
hová lett az a vér?

— Valószínűleg beitta a homok,
egyszerűen beitta,
mint minden más folyadékot szokott.

De hiszen Isten fia volt
s vállán pihent a csillagos
mennyei bolt!

— A föld, az nem rajong!
A föld nem törődik a fellegekkel,
a föld nem lelkesedik semmiért,
csak issza, csak issza a vért,
issza, issza a vért!

KÖNYÖRGÉS A HOMOKSZEMEKHEZ

Óh barna föld, apró homokszemek,
üvegszemecskék, csillogó szemecskék!
Kíméljétek még
egy-két évig tántorgó éltemet,
óh adjatok még engedelmet,
hogy lássam a zölden nyiló füvecskét,
hogy lássam a mosolygó kék eget
s a fellegek csüngő hinárjait,
öleljem a láthatatlan szelet
és bámuljam himbáló csolnakomban
a táncoló habok varázsait,
a mélység csábító ezüst varázsát,
amellyel húzna, húzna, húzna,
hogy a halak közé merüljön
ez a pirosan dobbanó szív,
hogy a halak jó testvére legyen
a szerelem,
mely ebben a piros szívben dobog . . .
Óh barna föld, apró homokszemecskék,
várjatok még egy-két esztendeig,
aztán majd engedelmesen
fölvesszem hátizsákomat
és hozzátok lassan elindulok.

FAGYOTT KÖVEK

Lelkem, te ismeretlen néma bánya,
mi van veled,
hogy csak közömbös, szintelen,
fakó kövek
peregnek bágyadtan
újjaim reszkető hegyéről
a nesztelen papír fehér havára?

Lelkem, mi van veled,
hogy csak közömbös,
fagyott köveket dobsz fel a világra?
Mi van veled, lelkem, ki lent
háborogsz a nemlét határtalan
kohójában,
mint a vulkán piros mélyén a láva?

A VONAT ABLAKÁBÓL

Óh mondjátok meg,
ti zakatoló kerekek,
te végtelenbe csillogó sín
s te zölden elfutó vidék:
a viruló természet isteni
szépsége, ki a vágató vonat
reszkető ablakára
ráhinted néma fényed . . .
Óh mondjátok meg,
ti zakatoló kerekek,
te végtelenbe csillogó sín
s te zölden elfutó vidék,
ki fog, ki fog engem megmenteni?

MÉLY FELHŐ

A fellegek ezüst fantomjai
széles eszterláncot alkotva
táncolva járnak
az árnyas ég búzavirágos útját.
Én itt ülök a földön
a kertiszékben
és elgondolkozom:
érdemes-é kedvünket tölteni
az elsuhanó fellegekben?
Hiszen a felhős ég csupa hazútság!

Érdemes-é szemünket messze-messze
fordítani egy mély felhő felé,
amelyet nemsokára
továbbvisz egy láthatatlan lehellet?

S érdemes-é aztán fejünk lehajtva
siratni hosszan
a mozdulatlan ég azúr
vizének partján,
mint elrepült színes gömbjét a gyermek?

SZÁRNYALÓ HARANGOK

Harangoznak, harangoznak!
A háztetők felett
látom
a harangok fekete szárnyait,
látom a szárnyaló harangokat,
amint lassan körülkerengik
az udvarunk magas akácait.

Mi lesz velem, mi lesz velem,
ha nem repülhetek
a szárnyaló harang után?
Nekem nincs szárnyam,
csak két erőtlennül
tántorgó lábam,
amellyel elbukom bután.

Óh milyen tehetetlen
az ember,
midőn hallgatja a
zengő harangok dallamát!
Ilyenkor érzi mélyen,
hogy ő is menthetetlenül
oda van láncolva a földhöz,
mint az árnyékos lombu fák.

MIT AKAR A VILÁG?

Mit akarnak a lombok,
mit akarnak a felhők?
Mit akar fent az árnyas
égbolt, e néma ernyő,
hogy eltakarja tőlünk
csillaggal és azúrral,
kék villámnyelveket
öltögető
vad égháborúval
az Istent, ki után
piros szivünk oltára
reszkető fájdalomgomolyt
ereszt a magasságba?

Mit akar a föld barna
titokzatos anyagja?
Mit akar a mély tenger
hullámverő haragja?
Mit akarnak a lassan
csuszamló féregék itt lent?

Mit akar a világ, hogy
eltakarja az Istent?

NÉMA ÁRNYÉK

Milyen szegény vagyok,
óh Istenem, milyen szegény!
Hiába van mosolygó
kékszemű kisleányom,
aki a legártatlanabb
lélek e vérbeborúlt földtekén;
hiába van szelíd,
vígasztaló hű hitvesem:
két dobbanó szívű ajándék . . .
Mégis olyan szegény vagyok,
olyan reménytelen,
mint a lehajló orgonabokor
alatt nyugtalanul
ide-oda csapongó néma árnyék.

A BÚZAFÖLD TÁPLÁLÓ KEBLE

Azt mondják, hogy learatták a búzát,
hogy elvették a tápláló mezőktől
a zizegő szőke kalászatokat.

Ez itt már város,
itt már nem ismerik a szőke búzát,
itt már nem ismerik a búzaföldet,
de én mégis gondolkozom felőlük
sokat, nagyon sokat.

Mit érezhet a búzaföld
tápláló keble,
ha elszakítják róla gyermekét?
Tudják-e azt a kérges
tenyerű durva aratók,
akik a megrakott szekérral
mennek a világ minden
tájára vígan szertesztét?

A HERVADÓ AKÁC ALATT

Nem hallotta senki beszélgetésünk,
csak egy akácfa,
mely nesztelen hullatta levelét
az éjszakába.
Négyen voltunk alatta,
szemeink tompa lázban égtek,
arról beszélgettünk, mily szomorú
lenni ábrándozó művészek.
Az éjszaka hideg volt és alig
láttuk egymásnak arcát,
de tudtuk, hogy szívünkön egy közös
kínszenvedés nyilalt át . . .
S éreztük, hogy csak egy remény
maradt számunkra hátra:
egyedül elpusztulni, mint felettünk
a lombját pergető akácfa.

A CSEND LABIRINTUSÁBAN

Mily boldogan pihen a kis fehér ágy
melengető hullámain!

Óh ha ily arc merülne föl előtte,
leejtené némán dorongját
s inkább kívánná a halált magának
minden ütésre kész Kain!

Pedig egykor mindnyájan így pihentünk
egy kis fehér ágy altató ölén
és hóvirág-arcunkon ott sugárzott
az ártatlanság, ez a tiszta fény.

Hogy fül a vad csaták hörgő zajába
édes anyánk altatgató szerelme?
Óh hogyha van Isten a mindenségben,
mély fellegek borítják útait
s egy ismeretlen szív dobog Őbenne!

Itt állok gyermekem fehér ágyánál
s vívok a pillanattal vad tusát,
de gyöngé lelkem hasztalan kutatja
az ijesztő csend labirintusát.

Ki tudja, folydogál-e víg patakként
tovább a vére
és fog-e mosolyogni boldogan
a gyermekére?
Ki tudja, nem takar-e szörnyű képet
az idő mérhetetlen árnya
s nem lesz-e még belőle a kegyetlen
utcák kiüldözött leánya?

BÚCSÚ NÉLKÜL

Ugye jó lenne már, ha otthon lennél
és megkocogtatnád az ablakot
és hallanád belülről kis leányod
vidám ezüst csengettyü-kacagását,
az ártatlanság egyszerű zenéjét?
Ugye jó lenne már, ha legalább
a fák alatt sietnél a homályban
és számlálnád a sűrű lépteket,
hogy még csak öt ház és — óh boldog Isten! —
egy bűvös kör körülragyogja élted
törékeny alkotmányát s elriasztja
az éj reádleső fantomjait?

Mi lenne, mondd, hogyha felén az útnak
váratlanul eléd toppanna az
enyészet . . . és a fák fekete lombját
hiába hívnád összetett kezekkel
segítségül . . . hiába hintene
lángot szemedbe a gáz nyugtalan
fehér világa . . . hasztalan ragyogna
ezer szemével rád a néma úr?

Búcsú nélkül, lehullva mint levél,
tudnád-e, mondd, a sírban elpihenni?

FORDÍTOTT FOLYAM

Mentem a fák alatt, melyeknek ágán
nem volt már hervadó levél sem,
lehulltak ők már és helyettük árván
ott csillogott egy-két verébszem.
Nyugtalanul röpködtek ágról-ágra,
mert az égboltnak hidegen
borult le rájuk néma kupolája.

Fölöttük az épület magas ormán
egy gyászlobogót lengetett a szél,
olyan egyedül lengett, oly mogorván,
hogy a földre gondoltam én, amelynek
szándéka van velem . . .
A tompa földre gondoltam s elernyedtem
szivemben a sugárzó szerelem.

Az utcán az emberek összevissza
nyüzsögtek, mint a hangyaboly,
s nem törődtek ők azzal, hogy egy társnak
a vére fordított folyam lett,
melynek hulláma visszafoly
a földbe . . . Ők ilyenekkel nem törődtek,
hanem mohón keresték az utat
és belefűtték a komor hidegbe
bizonytalan párájukat.

ACTOR HUNGARICUS

Antoniust játszotta, Imperator
Caesar nemes barátját, s a tömeg
szorongva leste lelke lobbanását,
mely ott világított a Fórumon
a nagy Caesar leszúrt holtteste mellett . . .
Aztán Hamlet kételyei gyötörték,
Oféliát szívettépő kacajjal
küldte kolostorba s fáradt szemében
a téboly furcsa lángja égett . . .
S most hirtelen egy új alakja támad
és visszafele szárnyal az időbe,
átrepüli Dsengisz-khán táborát
s a dőzsölő királyi palotában
ő most a bosszúálló Magyarország
parancsoló ura, viharzó Bánk Bán,
ki átveri törével a kerengő
királyi vér halk labirintusát . . .
Most meg Norvégia hegyei közt
Peer Gynt kacag az úszó fellegekre,
melyek a naplemente bíborában
lebegtetik császári koronáját . . .

Mint Próteust, a tenger istenét,
megfogták a fókáknak öltözött
hellének a tenger sós habja mellett,
s hiába lett sörényes vad oroszlán,
hiába lett zuhogó misztikus víz,
hiába lett nagy lombverő platán,
utoljára ismét a hófehér
aggastyán nézett rájuk szeliden: —

úgy nyerte vissza hajdani alakját
Actor Hungaricus, mert a Nyomor
torkon ragadta és nem engedé,
amíg ki nem meríti változását . . .

A káprázat eltűnt s a színpadon
ott állt csüggedten egy szomorú ember,
Actor Hungaricus állt ott előttünk:
tekintete két néma esti lomb volt,
melynek fáradt indája elhagyottan
csüngött ki arca sápadó ködéből.

BABITS MIHÁLYNAK

(Debreceni látogatása emlékére)

A fák hideg feje némán lehajlott
és üresen sóhajt a légen át . . .
Ilyenkor jössz közénk, bús fényű dalnok,

midőn az évszak lágy lombot nem ad,
mely elringatná lankadó szivedben
a gondolat kétélű pallosát!

Emlékszem még, mily dermesztő hidegben
láttalak legutóbb: egy óriási
sírkert volt Magyarország, s a kietlen

fojtó ködön át nem tudtunk kiáltni,
az ágyúk torka szívünknek meredt, —
inkább szerettük volna a halált mi.

Ekkor láttam meg két komoly szemed:
alkony volt, zord emberiség-lemente,
melynek úgy álltál romjai felett,

mint a Pokol égő bástyáin Dante.

AZ ELBUKOTT HÓ

A hó már piszkos volt az utcán,
angyali lelke barna lé
reménytelen ködébe fulván,
ömlött a csatornák felé.

A hó, a tiszta hó, amelynek
szabad csillagja a szelek
szárnyán a tornyokkal enyelgett,
a vak csatornák rabja lett.

A hó már piszkos volt az utcán,
de én az elbukott havat
nem vádoltam: éltem borultán
majd én is így fekszem hanyatt.

A SZÓ

Ki védi meg a szót, amely
ajkamról elröpül a légbé?
Mi az a szó? Egy hópehely,
amelyet úz a szél verése?
Láttál-e már szót? Milyen ő:
milyen az arca és ruhája?
Vagy szellem ő, a levegő
egy láthatatlan figurája?

Mily szép a tűz, ha árnyas este
körülvesszik a pásztorok!
Mint hánykolódik sárga teste,
mint párduc, melyről vér csorog!
Nyugtalan mormog a homályra,
a hangja oly mély és borús:
őbenne gyászol Vesta lánya,
őbenne sír Prométheus!

De szebb a szó, ha láthatatlan
búvárként zengve fölmerül,
míg ünnepélyes zárt sorokban
űlik az emberek körül.

Arcuk sugázzik mint a kardvas,
aztán elsápad mint a kén,
ha pörgetik a szót hatalmas
sorsdöntő bűvös kockaként.

Óh nézd a lombokat, a Napban
mint tompa gömbök lengenek
s árnyuk alatt mély fonalakban
rejtett labirintus vezet

a földbe, melynek éjjelében
örök sugárt sóhajt a mag
s szendergő Csipkerózsaképen
a lassu nedvek alszanak.

Így leng a szó a puszta légben,
ha útrakél a hadsereg,
ingoványok kék lángjaképen
a messzeségben így lebeg.
Mind arra tódul, érte ontja
szívének halk vizét, a vért . . .
S csontjuk fölött némán kibontja
engesztelő haját az éj.

Óh hányszor álltam én magamban
a fák előtt az udvaron,
érezve lüktető agyamban,
hogy az extázis súlya nyom!
Méltósággal hevert alattam
a Föld, a hallgatag király,
s én őt figyeltem mozdulatlan,
mint a vércsöppet Parzival.

Egy gondolatnak vont hínárja,
hogy szó ez is, ez a sötét
bolygó Földgömb, melynek hiába
bontjuk hideg kövületét.
A vágató hegyi patakban
s a fában, mely hús lombot ad:
szó várja az örök anyagban
a szabadító trombitát.

S ki védi meg a szót, amely
ajkamról elröpül a légbe,
ha életem végsőt lehell
s szívemnek elpihen verése?
Csendül-e még belőle dal,
ha majd a nemlét partra vágja, —
vagy nézi csöndjét, mint a hal,
a hullámok hideg bűvára?

Aranygyűrű veszi körül
merev szeme sötét korongját,
a nyugtalan folyók lehült
hullámai többé nem nyomják.
A levegő hálóját rávetette,
magához húzta a csalárd homok
s ott fekszik véres darabokra metszve,
amit a szent víz egynek álmodott.

Országos Széchényi Könyvtár

TARTALOM

	Oldal
A művész tervei	5
A FÁK LASSÚ SZIVE	
A jegenyeakác tövében (1924.)	9
Büszke páva (1924.)	10
Holdvilágos éj (1925.)	11
Ismeritek anyátokat? (1925.)	12
A fák lassú szive	13
Ólálkodó homály	14
A Föld sóhaja	15
A néma lomb	16
Apró kis árnyak	17
Az ágy ábrándjai	18
Termő alkotás	20
A Nap vígasztaló keze	21
Szőlő közt (I—XII.)	22
A fák pályája	29
Felleges művészet	30
A halott akác	31
Ég a kályha	32
Az érkező éj	34
A lombok fundamentuma	35
Hegedűszó az erdőn	36
A bűvölő tavasz	37
Tündöklő pillanat	39
Boldog mély világ (I—II.)	40

MISZTIKUS ÜNNEPI ASZTAL

	Oldal
— Változás (1926.)	47
Viszontlátás (1926.)	48
Nagyapám.....	49
Kirándulás.....	50
Csodálatos álom (I—II.).....	51
Vadász	52
— Misztikus ünnepi asztal	53
A tárgyak ébredése	54
— Apám.....	55
— Udvarunk	56
Üvegszemek	57
A katona szeme	58
— A katona szive	59
Szivemtől a lombokig	60
Lecsüngő árnyas inda	61
Az árva udvar.....	62
A föld millió torka.....	63
A por hatalma.....	64
Lámpa a pályaudvaron.....	65
Acélsinek	66
Fehér vitorlavászon	67
Pipacsmezők.....	68
A magvető	69
Préselt virágok.....	70
Emberi gyász	71
Alagút.....	72
Őszi eső	73
Nádak.....	74
A Kemény Dalnok szeme.....	75
Komor forgás	76
Induló hó	77
A közelgő tavasz.....	78
Partok felett	79
Inasok.....	80
Mágnes	81

A TISZTA ÉLET GYÖNGYEI

Oldal

Elsuhanó felhő.....	85
Madáröröm	86
A tiszta élet gyöngyei.....	87
Virágok a domboldalon.....	88
Két évvel ezelőtt	89
Tavaszi ibolya	90
Az első anya	91
Kezdő árvácska	92
Karácsonyi ajándék	93
A varázsló	94
Méz	95
Eddig növény volt	96
Húzd a kútat!	97

KIÁLTÁSOK

Kiáltások (1925.).....	101
Óh segíts meg! (1926.)	102
Nyugtalanság (1926.)	103
Óh szabadítsátok ki véremet!	104
A festő tájai	105
Óh hol akadna bányász?.....	106
Hiába minden hangulat	107
Hajnali gyászinduló	108
Óh balga Archimédes!	109
Idegen világ.....	110
Hová lett Krisztus vére?	112
Könyörgés a homokszemekhez	113
Fagyott kövek	114
A vonat ablakából	115
Mély felhő	116
Szárnyaló herangok	117
Mit akar a világ?	118
Néma árnyék	119
A búzaföld tápláló keble	120
A hervadó akác alatt	121

	Oldal
A csend labirintusában.....	122
Búcsú nélkül	123
Fordított folyam	124
Actor Hungaricus	125
Babits Mihálynak	127
Az elbukott hó.....	128
A szó.....	129

E VERSEK, MELYEK A KÜLÖN MEGJELÖLTEK
KIVÉTELVÉVEL 1927 TAVASZÁTÓL 1928 TAVA-
SZÁIG KELETKEZTEK, AZ EGYES CIKLUSOKON
BELÜL A MEGÍRÁS IDŐSORRENDJÉT KÖVETIK.

